

KADINLARIN SPOR ETKİNLİKLERİNE KATILIMLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Selma KARACAN*

Özet: Bir toplum içinde kadının spora katılımı, kadının o toplum içerisindeki genel statüsünün bir yansımasıdır. Dünya genelinde de kadının konumu ve kendisine biçilen roller düşünüldüğünde, spor içinde kadının sporcu özelliğinden önce cinsiyetiyle değerlendirildiği söylenebilir. Özellikle 1970'lerin başından itibaren gelişen feminist akımla birlikte, kadın ve spor konusu ciddi olarak ele alınıp, tartışılmaya başlamıştır.

Bu çalışma, kadınların spor etkinliklerine katılımlarının tarihsel gelişimini incelemek amacıyla yapılmıştır. Konu ile ilgili literatür taranarak tarihi süreç içerisinde kadınların spor etkinliklerine katılımları sistematik bir biçimde belirtilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda geçmişten günümüze kadar uzanan süreç içerisinde kadınların spora katılımlarında ülkelerin sosyokültürel yapılarının etkili olduğu özellikle gelişmekte olan toplumlarda kadınların spor etkinliklerinde kabul görmesinin gelişmiş ülkelere göre daha geç gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Spor

Historical Development of Women's Participation into Sports Activities

Abstract: The woman's participation into sports activities is a projection her general status of her in the society. When her status and the roles assigned to her are taken into consideration in all over the world, it can be assumed that her position in sport is assessed along with her sex. The discussion of topic of woman in sport has started and been seriously dealt with especially with the development of feminist thought since the beginning of the 1970s.

This study has been carried out to deal with historical development of women's participation into sports activities. In accordance with the topic a literature review has been done and women's participation into sports activities has been thoroughly and systematically examined in historical process. It has been found out in this study that women's participation into sports activities depends on the socio-cultural structures of

* Arş. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu.

countries and that their participation takes more than those of men especially in developing societies.

Keywords: Women, Sport,

Geçmişte yarışmalara katılan bayan sporcu sayısı çeşitli nedenlerden dolayı fazla değildi. Günümüzün sosyo-kültürel ve bilimsel görüşlerine göre kadın sporunun tarihsel süreci gariplikler ve anlamsızlıklarla dolu bir dosyadır. Geçmişten günümüze kadar uzanan bu tarihi süreç, oldukça ilginç olaylara da sahne olmuştur.

1885 yılında Hamburg Alster'de kadınlarında katılımıyla ilk halka açık yüzme bayramı düzenlenmişti. Resmi makamlarca hazırlanan bu bayrama katılım koşulları oldukça ilginçtir. Bu koşullar bayanların sırt üstü yüzmemek kaydıyla geniş elbiselerle yüzmelerini ve erkeklerin kıydan en az 300 m. uzakta olmalarını içeriyordu. Bayan katılımcılardan biri sırt üstü yüzmeye başladığında hemen polis tarafından kayıkla sudan çıkarılmıştı (Hollmann, 1997:14).

On yıl sonra 1895 yılında ise Almanya'da çıkan gazetelerde şu manşetler yer almıştır: *"Biz daha bayan yüzücülüğü gibi şehvetli bir yeme takılacak kadar gevşemedik."* Bu haberler ses getirmiş ve 1896 yılında bayanların yüzmesi birlik tarafından yasaklanmıştır.

1896 Olimpiyat oyunlarının yeniden düzenlenmesi, önceleri kadınlar için bir ilerleme sağlamamıştır. Helenistik örneği dikkate alınarak aktif katılım imkanı sadece erkeklere sağlanmıştı. Kadınların kıyafeti nasıl olmalıydı? Cimnastik öğretmenleri bile sınavları, sımsıkı bağlanmış belden destekli korse ve yüksek topuklarla vermek zorunda kalıyorlardı. Bunun sonucunda yanlış bir anatomik görüş oluştu; kadınlarda karından solunum olmadığından, solunumları itibarıyla erkeklerden farklıydılar. Gerçekten de sıkı bağlama nedeniyle karından soluma geçkeleşmiyordu (Hollmann, 1997: 15).

Kadınların sporda kabul görmemesi, eski Yunanda olimpiyatlara kadınların alınmamasıyla başlamış, modern oyunların tekrar doğmasıyla, Baron De Coubertin tarafından da sürdürülmüştür (McPherson, Curtis, Loy, 1989:228). Dünya sporunun gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir yeri olan Coubertin kadınların spora katılımları konusundaki düşüncelerini şu sözlerle vurgulamıştır; 1901'de "kadınların rolü, erkeklerin galibiyetini takdir etmektir", 1902'de "kadın sporları, doğanın kurallarına aykırıdır", 1912'de "Olimpiyat oyunları erkeklere ayrılmalı ve kadın sporcuların görünüşlerinin korkutucu olduğu düşüncesi vurgulanmalıdır". 1924 yılında kadınlar erkeklerden 20 yıl sonra yarışmaya başladıklarında ise

Coubertin, Uluslararası Olimpiyat komitesinde kadınların oyunlardan uzaklaştırılmasını istemiştir. 1925'de kadınların tasnif dışı yarışmalarını önerirken, 1934'de kadın sporcuların yarışmalarda yer almasının erkek sporcular için iyi olmadığı konusunda uyarılarda bulunmuştur. 1935'de ise tekrar ısrarla kadınların halk karşılaşmalarına katılmasına karşı olduğunu, onların toplum içerisinde spor yapmaması gerektiğini, olimpiyat oyunlarında kadınların asıl rolünün erkeklerin başarılarının ödüllendirilmesinde görev almak olduğunu vurgulamıştır (McPherson, Curtis, Loy, 1989: 227).

Kadınların ilk olarak uluslar arası spor karşılaşmalarına katılmaları 1908 yılında Londra'da yapılan artistik patinaj (buz) dalında gerçekleşmiştir. 1912 yılında ise Stockholm'de ilk kez olimpik oyunlar dolayısıyla bazı yüzme disiplinlerine katılmalarına izin verilmiştir.

Birinci dünya savaşından sonra bile kadınlar spora katılım konusunda ne yazık ki kayda değer gelişmeler gösterememiştir. Spor olaylarında karar veren kurulda sadece erkeklerin bulunması ve kadınlar için neyin iyi ve uygun olacağına karar verme yetkisine sahip olmaları ne yazık ki kadınları spor yapmaya teşvik etmekten ziyade mümkün olduğunca onları bu olaydan uzak tutmaya yaramıştır. Bu nedenle "daha güçsüz cinsiyet" olarak tanımlanan kadına kısa mesafe koşu disiplinleri öneriliyor ve diğer atletizm dallarında ise aletlerdeki ağırlıklar azaltılarak kadına göre ayarlanıyordu (Hollmann, 1997: 15).

Kadınların 800 m. koşusuna kabul edildiği 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunlarında bir ayrıcalık yapılmıştır. Ancak Kanadalı iki bayan yarışmacının bitiş çizgisini geçtikten sonra kendilerini yere atmalarından sonra bu olay gelecekte bu tür "*kadınlara yakışmayan sahnelerin*" tekrarlanmaması için, orta mesafe koşularının olimpik programdan çıkartılmasına yetmiştir (Hollmann, 1997: 15).

Kadınların yaptıkları performans sporlarına kadın doktorların karşı çıkması tıbbi görüş olarak çok ilginçtir. Ünlü bir jinekolog olan prof. Sellheim'in kuramı şöyleydi: Spor, leğen tabanındaki kas sisteminde, doğumu zorlaştıran veya psikolojik yoldan imkansızlaştıran gergin kas lifleri oluşturmaktadır. Bu durumda annelik tehlikeye girmektedir. Bugün tıp alanındaki araştırmalar sporsal etkinliklerin doğuma zarar vereceği yolundaki yanlış iddiaları geçersiz kılmıştır.

1906 yılında Mabel Fitzgerald adında genç bir İngiliz bayan, Amerikan-İngiliz araştırma grubu ile ABD'de dağcılık konusunda çalışmalar yapmak üzere zirvelere çıkmıştır. Ancak daha fazla yükseklere çıkmasına erkek meslektaşları izin vermemiştir. O ise kendi

testlerini kendisi yapmak zorunda kalmış, sonuçta gerçektende kadınlar ve erkekler arasında farklılıklar olduğunu saptamıştı. Ancak ortaya çıkan bazı özellikler dişi cinse avantaj sağlıyordu. 1978'de Himalaya tırmanışına katılan 8 bayan dağcı, dağcılıkta ortaya çıkan bazı belirli sorunlarla (akut dağ hastalığı, soğuk ile doku ölümü gibi) karşılaşmamışlar ve bu olay erkeklere oranla, bayanların yükseğe ve soğuğa daha iyi uyum gösterebileceğini kanıtlamıştır (Açıkada ve Ergen,1990:183).

1950'li yıllara kadar binicilik sporu asker kökenli sporcuların tekelindeydi. 1952 yılında düzenlenen Helsinki Olimpiyat Oyunları'nda Fransız Pierre J. d'Oriola altın madalyayı alan ilk sivil olmuştur. Dört sene sonra İngiliz Patricia Smythe, ekibi ile birlikte altın madalyaya ulaşan ilk kadın binici olmuştur (www.sporum.gov.tr/BilgiBankasi/FedBrans/Binicilik/dunyada.htm).

Bir başka spor dalı olan dalış denildiğinde ilkin Japonya ve Kore'de dalışı yüzyıllardır bir meslek olarak yapan Ama'lar akla gelmektedir. Ama'larla ilgili ilk bilgiler MÖ. 268'e kadar uzanmaktadır. Bu dönemlerde Ama terimi her iki cins için de birlikte kullanılıyordu ancak her iki cins de dalış amacı ve tarzı açısından farklılık gösteriyordu. Kadınlar daha çok kabuklu deniz canlıları toplarken erkekler zıpkınla balık avlıyorlardı. Zamanla erkeklerin dalıştan uzaklaşmasıyla Ama'lar kadınlardan oluşan bir topluluk halini aldı. Erkeklerin dalışı bırakmalarıyla ilgili çeşitli söylentiler bulunmaktadır. Bunlardan biri dalışın kısırlığa yol açtığının zannedilmesi, diğeri bu bölgelerdeki soğuk su dalışı şartlarına kadınların daha iyi uyum sağladığıdır. Ancak en tutarlı görüş 6. ve 7. yüzyıllarda toplumun giderek erkek egemen bir hal alması, erkeklerin çeşitli savaşlara asker olarak katılması ve dalış işinden uzaklaşması olarak görülmektedir (www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm).

Doğuda bu kadar eskilere dayanan kadın dalışı batı dünyası için çok yenidir. SCUBA dalışlarının yaygınlaşmasıyla aktif olarak dalan kadın sayısında da hızlı bir artış görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nde son yirmi yıla kadar beşte bir oranındaki sertifikalı kadın dalıcı sayısı günümüzde üçte bir oranına ulaşmıştır. Bu ülkede toplam dalıcı sayısının 3 milyon civarında olduğu düşünülürse bir milyona varan kadın dalıcı popülasyonunun büyüklüğü hakkında bir fikir edinebilir. Avrupa'da ve dünyanın geri kalan kısmında bu oran daha düşüktür. İngiltere'de BSAC üyesi 50 bin civarındaki dalıcının ancak %20'si kadındır ve bunların tamamının aktif olmadığı düşünülmektedir. Yine İngiltere'de PADI kayıtları kadın eğitmen adaylarının tüm eğitmenlere oranının %17; dalışa yeni başlayan kadınların tüm dalıcı-

lara oranının ise %35 civarında olduğunu göstermektedir. Bu sonuç son yıllarda kadın dalıcı sayısının ne büyük bir hızla arttığını vurgulamaktadır (www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm).

Yalnızca kadın dalgıçlardan oluşan bir satürasyon dalışı çalışması 1972 yılında TEKTITE II adıyla yapılmış ve kadın dalgıçlar, erkek satürasyon dalgıçları kadar başarılı olmuşlardır. Ayrıca HYDROLAB habitat programında da 58 kadın dalgıç başarıyla görev yapmışlardır (www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm).

Dünya'da bu gelişmeler olurken ülkemizde kadın dalıcılarımızın oranı ne durumdadır? 1998 yılı başı itibariyle SCSPF'nin kayıtlı dalıcı sayısı 18.961'dir. Bunların 1560'ı eğitimci düzeyindedir. Kesin olmayan verilere göre kadın dalıcı oranı % 8, kadın eğitimci oranı ise %3 gibi düşük bir düzeydedir. Bu verilerde SCSPF'ye kayıtlı dalıcıların yaklaşık yarısının yabancı dalıcılar olduğunu dikkate almak gerekmektedir (www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm).

Diğer bir veri İstanbul Tıp Fakültesi, Deniz ve Sualtı Hekimliği Anabilim Dalı'na dala bilir raporu almak için başvuran dalıcılardan çıkarılabilir. 1990 yılında başvuran adayların yalnızca %18'i kadın iken, her yıl düzenli bir artma göstererek 1997 yılında %33'e ulaşmıştır (www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm).

Ülkemizde endüstriyel dalgıç olarak fiilen çalışan bir kadın bulunmamaktadır. 1993 yılında faaliyete geçen İstanbul Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sualtı Teknolojisi programında bugüne kadar eğitim gören 160 öğrencinin 15'i kız öğrencidir. Öğrenimi terk eden 4 öğrenci ile kızların oranı yaklaşık % 7 düzeyinde bulunmaktadır (www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm).

Başlangıç noktasından günümüze kadar gelen bu gelişim, yüzyıldan biraz daha fazla bir süreci kapsamıştır. Günümüzde kadınlara kapalı bir spor dalı yok gibidir. Bayan sporcuların sayısı yıldan yıla artmakta, yarışmalarda elde ettikleri sonuçlar iyileşmekte hatta bazı spor dallarında erkeklerden daha iyi performans gösterebilmektedirler. Geçmişte bayan sporcularla ilgili ilmi bilgiler az olsa bile bu gün özellikle gelişmiş ülkelerde kadının spordaki etkinlikleri üzerinde sayısız araştırma yapılmakta, iki cinsiyet arasındaki sporsal verim koşulları tıbbi koşullar ile belirtilmekte ve kadın-erkek karşılaştırılması yapılarak biyolojik verimlilik için sonuçlar çıkarılmaktadır. Kadınların eskiden yarışmalara katılmamalarının veya az katılmalarının daha ziyade geleneksel birtakım etkenlerden ve toplumsal baskılardan kaynaklandığı, fizyolojik hiçbir neden olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Bu neden-

ledir ki Amerika'da 1976'dan 1980'e kadar yarışmalara katılan bayan adedi %26.6 oranında bir artma göstermiş, Belçika'da 1980 yılı kadın sporu yılı olarak seçilmiş, Avrupa konseyi konuyu ele almış ve bütün üye memleketlerde kadınların daha fazla spor yapmaları için gerekli bütün önlemlerin alınması hususunda önerilerde bulunulmuştur (Akgün, 1994: 217).

Atatürk'ün Türk sporuna kazandırdığı en önemli unsurlardan biri de, bayan sporculardır. Türk kadını, Atatürk'ün devrimleri ve kesin direktifleriyle Türk sporunun içindeki yerini almıştır. Sporcuların kızları, kız kardeşleri ve hatta eşleriyle başlayan bu girişimler, kısa zamanda geniş kitlelere yayılmıştır. Bunda da, Atatürk'ün emir ve direktiflerinin büyük katkısı olmuştur(www.ataturk.net/bizimle/spor/?sayfa=kadin).

Atletizm ve tenisle, spor alanlarında görülmeye başlayan Türk kızları, daha sonra kürek, eskrim ve yüzme dallarında da kendilerini göstermeye başlamışlardır. Kadınlarımızın arasında Nermin Tahsin, Emne Abdullah, Vechide Taşçılar, Leyla Asım Turgut ve diğerleri ilkleri oluşturmuştur. Türk kadını 1926 yılında Ömer Rasim Koşalay'ın girişimleri ve çalışmalarıyla ilk kez atletizm pistlerinde görülmüştür ki dünya kadınlarının, Olimpiyat Oyunlarında, ilk kez 1928 yılında piste çıkmaları göz önüne alınacak olursa Türkiye'de kadınların spora katılımı ve teşviki konusunda batı toplumlarına göre daha çağdaş yaklaşımlar sergilediği söylenebilir.

1936 Olimpiyatları'na Suat Fetgeri ve Hâlet Çambel'in hanımlarını Türk kadının temsilcileri olarak gönderen Atatürk, Türk kadınının çağdaşlığı yakalamasında büyük bir yol gösterici olmuştur (www.ataturk.net/bizimle/spor/?sayfa=kadin).

Atatürk, Türk sporunun ilk öğreticilerinin yetiştirilmesi konusunda hızlı davranmıştır. Beden eğitimi öğretmeni yetiştirecek okul tesis edilmeden önce, Çapa Muallim Mektebi'nde özel bir kurs açılmış ve bunun başına, Avrupa'da beden eğitimi öğrenimi yapmış olan Selim Sırrı Bey (Tarcan) getirilmiştir. Bu arada, bayan beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek üzere İsveç'ten iki bayan öğretim üyesi getirilmiş; bunlar Çapa Muallim Mektebi'ndeki özel kurslarda görev alarak kız öğrenciler yetiştirmişlerdir (www.kho.edu.tr/yayinlar/cizgi/mayis2002/ataturkvespor/).

Spor genelde özgür ve isteyerek yapılan bir etkinlik olarak değerlendirilir. Katılım, yaş, cins, sınıf ve ırka bağlı olduğu halde, ihtiyacın doğurduğu alanlardan (maaşlı erkek işleri ve maaşlı kadın işlerinden) biri olmadığı için özgür görünür. Sporun bu özgür ve bağımsız

iç hayatı, kadına gelince kaybolur. Çoğunluk bilincinde yatan, kadının sporda varlığının garipsenmesidir. Bayan spor haberlerinin verilmesinde, genellikle sporun kendisi değil de, alışılmamışlık ve mizahi olması üzerine kurulur (Willis, 1994:45, Birelli ve Cole, 1995: 34). Medyada kadın sporcularla ilgili haberlerin çoğunda onların ev hanımı ve annelik özelliği üzerinde durulur. Kadın sporcularla ilgili fotoğraf veya televizyon görüntüleri ise ya değişikliklerini vurgulayacak pozisyonlardan ya da tam aksine spor yapan kadının nasıl cinsiyetinden uzaklaşarak erkekleştiğini vurgulayacak pozlardan oluşur. Çünkü sporun çağrıştırdığı, hızlı, güçlü ve kuvvetli olma gibi özellikler aynı zamanda erkek cinsinin çağrıştırdığı özelliklerdir. Bu nedenle spor genelde erkek kimliği ile özdeşleşmiştir ve erkek işi olarak görülür. Fiziksel başarı ve erkeksilik aynı anlaşılmaktadır. Başarılı kadınlar başarıları arttıkça erkekleşir. Başarılı bir kadın sporcu, erkek gibi ama başarısız bir kadın gibi görülür. Hiç bir erkek sporcu toplumda böyle bir ikilem yaşamaz. Eğer kadın sporcu başarılı ise erkek olduğundan şüphelenilir. Kadın sporcuların cinsiyet testinden geçirilmelerinin sebebi hep bu yüzdendir. Kadın sporcular ancak buz pateni, cimnastik gibi sporlarda başarıya ulaştıklarında toplum tarafından övülüp alkışlanırlar. Bu tip sporlar da zaten gençliğe, esnekliğe ve dişilik imajına bağlı olduğundan, sporda cinsiyet ayırımının bir göstergesi olarak tekrar karşımıza çıkar (Willis 1994: 38, Birelli ve Cole, 1995: 36).

1996 yılında yapılan bir araştırma kadın sporlarının günlük gazetelerde yer alışıyla ilgili bilgilerin yer aldığı ilk çalışma olmuştur. Kadınlarla ilgili spor haberlerinin yüzde dağılımları; Sabah gazetesinde % 0, 66 yazı, % 0, 33 resim, Cumhuriyet gazetesi % 0, 45 yazı, % 0, 95 resim Akşam gazetesi % 0, 14 yazı, % 0, 31 resim, Emek gazetesinde % 0, 69 yazı % 0, 20, resim şeklindedir. Zaman gazetesinde % 0, 80 yazı yer alırken resme hiç yer verilmemiştir (Öztürk, İnce . Zülkadiroğlu, Şahin, 1996: 28)

Gözlemlere dayanarak TV de kadın sporlarına ayrılan oranın gazetelerde ayrılan orandan pek de farklı olmadığını söylenebilir. Televizyonlar spor programlarında kadın sporculara yer vermek yerine, kadın spikerler kullanmayı ya da fanatik kadın mankenlerle defile arası kulis sohbetleri yapmayı tercih etmektedirler.

Basında, radyoda ve televizyonda kadınlarla ilgili daha az haber yapıyor olduğunu gösteren pek çok araştırma vardır (Dönmezer, 1984: 6, Massner, 1988: 12). Salt kadın haberlerini kapsayan yazılı basında bile sporcu bayanların ya spordaki dişilikleri imaj olarak yer alır ya da kadının sporda çok hafife alındığı görülür. Bayanların yaptı-

ğı takım sporlarıyla ilgili çok az yorum vardır ve bu yorumlar genelde olumsuzdur. Kadın sporcular duygusal yönleri sorunlu, çelişkilerle dolu olağan dışı insanlar gibi sunulur. Geleneksel kadın tablosu içinde, sporcu kadınlar ailelerine, koçlarına ve ajanslarına bağımlı bir çocuk gibi tasvir edilir (Mcpherson, Curtis, Loy, 1989: 233).

SONUÇ

Toplumdan topluma farklılıklar göstermesine rağmen tüm ülkelerde, spor içinde yer alan kadına karşı hakim olan düşünceler, kadının spora yönelmesindeki oranları ve aktivite çeşitlerini belirlemektedir. Çoğunlukla kadınların spora yönelmesi, yine güzelliklerini ve çekiciliklerini korumak amacıyla, formda kalmak için aerobik, step, yürüyüş ve jogging'i tercih etmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Her konuda olduğu gibi, sporda da cinsiyet üstünlükleri söz konusudur. Spor dallarında, farklı yüzde performans düzeyleri ile bir dominant taraf mevcuttur. Ancak gelişim düzeyleri farklı toplumlarda bu konuya olan bakış açısı değişmekte, endüstrileşmiş ülkelerde kadınların spora katılım oranı fazla iken gelişmekte olan ülkelere ise bu oran düşmektedir (Kalyon, 1994:135). Çünkü bu toplumlarda kadın, hala dışı cinsin yalnızca doğurganlık için yaratıldığı, ter yerine parfüm kokması, aktif yaşam yerine pasif yaşamı seçmesi düşünülmektedir. Spora katıldığına ise, kadının tenis, yüzme, paten gibi artistik ve estetik branşları seçmesi önerilmektedir (Açıkada ve Ergen, 1990: 183).

Spor hiçbir zaman salt madalya almak, galip gelmek ve şampiyon olmak gibi nedenlerle yapılmamaktadır. Sporun en önemli amaçlarından biri "ruh ve beden sağlığını" korumasıdır. Vücut sağlığını korumuş insanlar hem üretimin artmasına katkı yapacaklar hem de sağlıklı nesillerin yetiştirilmesine vesile olacaklardır.

Kadın hareketleriyle birlikte belirli ölçüde sosyal değişim sağlanmasına rağmen hala yarışma sporlarına katılımında, çalışma ve boş zamanları değerlendirmede sporun yer alışı bakımından kadın ve erkekler arasında büyük farklılıklar vardır. Ancak belli bir sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeye sahip aileler, kız çocuklarının spor yapması için çaba sarfetmekte ya da kendisi geçmişte spor yapmış anneler kız çocuklarını spor yapmaya teşvik etmektedir. Buna rağmen spora başlayan kız çocuklarının spor yapma süreleri ve düzeyleri yine toplumun yapısına bağlı olarak erkek çocuklara kıyasla daha düşük olmaktadır. Belirli bir yaşa kadar çocuk üzerinde annenin etkisinin daha fazla olduğunu göz önünde bulundurarak, sporun toplum geneline yayılması ve büyük çoğunluk tarafından yapılır hale gelmesi için

kadının spora ilgisini arttırmak, dahası aktif olarak sporun içinde yer almasını sağlamak için çaba sarf edilmelidir.

Dinsel inançlar ve çağdaş toplumsal düşünceler daima kadına hak ettiği yeri vermektedir. Ancak düşünce itibarı ile halen, ortaçağ zihniyetine sahip olanlar kadınlarla anlamsız ast-üst kavgası ve ayırımı içerisinde dirler. Toplumun sağlıklı ve huzurlu olabilmesi bir anlamda kitlelerin spora katılımını arttırmakla mümkündür. Kadınlar da insan kitlesinin doğal bir üyesi olduğundan onları da spor yaptırmaya teşvik etmek gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkkada, C.; Ergen, E. (1990), *Bilim ve Spor*, Tek Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Akgün, N. (1994), *Egzersiz ve Spor Fizyolojisi*, 1. Cilt, 5. Baskı, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Dönmezer, S. (1984), *Sosyoloji*, Savaş Yayınları, Ankara.
- Hollmann, W. (1997), "Sporda Bayanların Verim Gelişimine Tıp Açısından Bakış", *Spor ve Ekin*, Sayı 2.
- Kalyon, T.A. (1994), *Spor Hekimliği*, 2. Baskı, Gata Basımevi, Ankara.
- Massner, M. A. (1988), "Sports and Male Domination: The female Athlete as Contested Ideological Terrain" *Sociology of Sport Journal*.
- McPherson, B. D.; Curtis, J. E.; Loy, J. W. (1989), *The Social Significance of Sport*, Human Kinetics, Champaign.
- Öztürk, F.; Zülkadiroğlu Z. , Şahin M. (1996), "Günlük Gazetelerde Sporun Yer Alışı", *Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt VII, Sayı 2, Ankara.
- Willis P. (1994), *Women in Sport in Ideology*, Human Kinetics, U. S. A.
- www.ataturk.net/bizimle/spor/?sayfa=kadin
- www.kadinlar.com/spor/dalis_giris.htm
- www.kho.edu.tr/yayinlar/cizgi/mayis2002/ataturkvespor/
- www.sporum.gov.tr/BilgiBankasi/FedBrans/Binicilik/dunyada.htm

